

Om att riva murarna kring våra svenska ghetton - och om viljan att riva dem.

Det här är ensammanfattning av ett föredrag som hölls på ZOOM häromdagen. Det ingick i en serie som Jens Allwood arrangerat under vintern/våren kring temat Integration. Tack, Jens och ni andra som engagerat er! Jag hoppas att ni kan fortsätta den här verksamheten under sommaren/hösten, gärna i former som ger fler ledamöter en möjlighet att delta!

Jag kommer i första hand att prata med utgångspunkt från de 61 utsatta områdena i Sverige, områden där det har uppstått parallellsamhällen, ghetton.

En stor majoritet av de över två miljoner människor med 'utländsk bakgrund' som bor i Sverige är människor som tillför stora, värden till oss 'gamm-svenskar'. Drygt 400 000 av dessa två miljoner bor i ett utsatt område. Mindre än 5 000 är aktiva medlemmar i ett kriminellt gäng. Det är viktigt att komma ihåg detta, att inte låta de problem som vi har i de utsatta områdena forma vår bild av 'utlänningarna'.

Samtidigt behöver vi förhålla oss till fakta:

I de utsatta områdena ser vi mammor som är så fyllda av raseri att de skickar fram sina barn för att kasta sten på polisen.

Vi ser ungdomar som skjuter sina jämnåriga – och som ofta inte grips därför att de boende inte vill/vågar vittna.

Vi ser samhällen där människor inte vill eller vågar vittna om brott som de sett.

Över en halv miljon människor bor i dessa 'utsatta områden' – för att inte kalla dem ghetton! I Sverige exklusive de utsatta områdena:

- ✓ har **en person av fem** utländsk bakgrund.
I de utsatta områdena är det **fyra personer av fem**.
- ✓ saknar **en person av fem** i yrkesverksam ålder en egen försörjning. (De vill eller kan inte jobba, studerar på heltid, är arbetslösa.)
I de utsatta områdena är det **två av fem**.

Vi behöver också förhålla oss till att det är vi 'gamm-svenskar' som har skapat det regelverk som lett till utvecklingen av dessa parallell-samhällen. Vi behöver fråga oss:

Varför är det så här – och vad kan vi göra åt det?

Jag kommer att belysa frågan genom att:

1. beskriva hur det ser ut i dag; jag jämför de 61 utsatta områdena med 'övriga Sverige'.

2. beskriva tänkbara åtgärder för att bryta dagens negativa trender.

Nuläge

Sedan 2014 har mer än hälften av de flyktingar som fått asyl i Sverige en muslimsk bakgrund. De allra flesta har rötter i ett samhälle som präglats av klaner, snarare än en central statsmakt.

Många av männen kommer från ett liv där de 'hade befälet', där de är någon inom klanens ram, hade status. Allt det har de förlorat – och vi 'gamm-svenskar' gör dem beroende av en obegriplig byråkrati.

Många av kvinnorna kommer från rollen som 'hemmafru', utan erfarenhet från ett liv utanför hemmet, ett jobb.

Det här skapar förutsättningar för rejäla kollisioner med det samhälle vi 'gamm-svenskar' har byggt upp, kollisioner av typen:

- Religionens roll – *"Ni i Väst tycks anse att demokrati är viktigare än Allahs vilja!"*
Fritt citerat från 'Snö' av den turkiske Nobelpristagaren Orhan Pamuk.
- Klanens roll – *"Ni säger att klanen är skadlig, men det är klanen som har givit mig trygghet och status – en roll i livet! **Vad har ni att erbjuda i stället?**"*
- Flyktingens roll – *"Jag har haft ett självständigt ansvar som yrkessnickare. Jag har varit familjeförsörjare! Nu hindrar ni mig från att finna både försörjning och bostad! Ni gör mig till ett 'föremål för omsorg' utan mänsklig värdighet!"*

Mottagning

En grov beskrivning av processen kan se ut så här:

Du kan välja att bo hos en anhörig/vän (kallas EBO) – annars tilldelas du plats på ett boende som sköts av Migrationsverket (ABO). Där får du bo (inte sällan i ett rum per familj) medan din ansökan prövas. Dina barn får börja i skolan. Du får ett ekonomiskt stöd som anpassas efter hur stor din familj är. Du får jobba, men om du lyckas tjäna litet "egna" pengar sänks din ersättning från Migrationsverket. Det är ett ekonomiskt nollsummespel att söka jobb!

Efter ett halvår (eller mer) kallas du till ett första möte med en handläggare från Migrationsverket. Du ska då berätta om skälen till att du söker asyl. Om det är något du inte berättar vid det här mötet är det risk för att Migrationsverket inte tar hänsyn till detta när det kommer fram senare i processen. Detta gäller även för kvinnor som fostrats till att inte tala om saker som upplevs som 'skamfyllda', t ex en våldtäkt.

Du väntar sedan i upp till ytterligare ett halvår på att få besked om huruvida du får asyl.

Under hela den här väntetiden på upp emot ett år lämnas du i limbo, vet inte vad som pågår. Du får ingen hjälp med språket – 'det är ju ingen idé att spilla pengar på människor som kanske inte får stanna'. Du 'förvaras'.

När ett beslut sedan kommer leder ett "ja" till att du (om du bor ABO) "fördelas ut" till en kommun där du och din familj ska 'etableras' med hjälp av olika myndigheter, med Arbetsförmedlingen som samordnande myndighet. Det innebär normalt en flytt för hela familjen, nya kontakter med myndigheter, nya skolor, . . .

De som valt EBO kan för det mesta bo kvar där de är när de får uppehållstillstånd. Ansvar för deras fortsatta etablering övergår till deras kommun och den lokala Arbetsförmedlingen.

Etablering

Ansvar för dig övergår från Migrationsmyndigheten till Arbetsförmedlingen i den kommun där du placeras. Du får en 'etableringsperiod' på upp till två år. Då ska du lära dig svenska (SFI), hitta ett jobb och finna en egen bostad – du ska 'landa' i Sverige.

Tro inte på den skönmålningen! Det tar omkring åtta år innan hälften av alla flyktingar i åldrarna 20 – 64 år har ett jobb att gå till.

Bland skälen till detta vill jag peka på:

Höga murar kring arbetsmarknaden:

Sverige har, efter Luxemburg, den näst högsta 'lägsta-löne-nivån' inom EU (efter Luxemburg).

Sverige har, efter Tyskland, den näst högsta anställningstryggheten i Nordeuropa.

Sverige har, efter Norge, den näst lägsta andelen "enkla jobb" inom EU.

Det här skapar höga trösklar för flyktingarna – men också för tänkbara arbetsgivare. Tänk dig en anställningsintervju med en person som talar dålig svenska och har enbart en grundskola av okänd kvalitet. Du har tre anställda och behöver en till för att klara en hög arbetsbelastning – nu. Ja, du kan provanställa, men går det snett är det en tung smäll för ditt företag.

Den (ofta lågutbildade) flyktingen möter alltså en arbetsmarknad med Europas högsta 'tröskel' (vi kan nog bortse från det banktäta Luxemburg) för den som söker ett jobb – och det finns mycket få sådana jobb! Näringsministern Karl-Petter Thorwaldsson sade för några år sedan (han var då ordförande för LO) att LO inte kommer att acceptera sänkta lönerna eftersom det skulle medföra en risk för att medlemmarnas löner skulle dras ned.

Och så ska de hitta en bostad.

Mellan 70 och 80 procent av Sveriges kommuner har en besvärande bostadsbrist. Följden blir en betydande trångboddhet, särskilt för alla som valt EBO och bor i ett utsatt område.

Åtgärder

Det är helt avgörande för vår förmåga att hantera dagens och framtidens folkvandringar att vi lär oss att hålla isär fakta och politik. Fakta är fakta, oavsett våra värderingar.

Forskare och användare av forskningsresultat tystas alltför ofta genom att man sätter etiketter på fakta, etiketter som är baserade på värderingar och som inte sällan används för att slippa diskutera just fakta.

*"Aha, han påstår xxxxxxxxxxxx! Det innebär att han är höger – och därför har han fel!"
eller:*

"Aha, hon påstår xxxxxxxxxxxx! Det innebär att hon är vänster – och därför har hon fel!"

Det här riskerar att leda till en själv-censur i form av "den frågan kan vi inte väcka – då beskylls vi för att vara politiska". Detta bidrar (bland mycket annat) till att människor hålls instängda i ghetton. Här vet jag att du, Jens, inte håller med mig, att tanken på att arbeta med 'politikbefriade' fakta är en illusion.

Har det alltid varit så, eller är detta ett arv efter Olof Palmes starka betoning av ideologiernas centrala roll?

Det skulle behöva belysas! Den observationen är det genomgående temat i mina resonemang kring de frågor jag tar upp:

Hur kan Akademin bidra till att klarlägga fakta kring de olika politiska beslut som lett oss fram till där vi står i dag?

Det första vi gamm-svenskar behöver göra är att revidera vårt sätt att se på flyktingarna som 'föremål för åtgärder' för att i stället se dem som människor som kommit till Sverige för att undgå faror som de själva funnit vara outhärdliga.

Det andra vi behöver göra är att förstå – och acceptera – att vi alla, både flyktingar och 'gamm-svenskar', har med oss ett bagage av 'självklarheter', uppfattningar som:

'Gamm-svensken'	Flyktingen
Statens står för omsorg, trygghet	Klanen står för omsorg, trygghet
Föräldrar har en av en rad lagar begränsad makt över barnens liv (aga, skolplikt, orosanmälan, . . .)	Föräldrar har en obegränsad makt över barnens liv
Vi 'gamm-svenskar' eftersträvar en full jämställdhet mellan kvinnan och mannen. Hedersbegreppet rör varje	Mannen är familjens överhuvud, det är han som ansvarar för familjens "heder" inom klanens ram

enskild individ och är mycket svagare än inom klanens ram	

De här 'självklarheterna' står i vägen för den önskade 'etableringen', men flyktingen får minimalt med information om de svenska 'självklarheterna'.

Hur ska dessa olikheter förmedlas till både flyktingar och 'gamm-svenskar'?

Bilden av flyktingen som 'en levande människa' kräver att hen behandlas som – just det. Det innebär att hen behandlas som medarbetare i asylprocessen, snarare än som en potentiell lögnare, kanske en terrorist.

Hur ska en sådan relation kunna etableras?

Den långa, passiva väntetiden på asylbeslut (i snitt 10 månader) måste kortas ned och ges ett innehåll – även för människor som (kanske) kommer att utvisas. I dag får flyktingarna inte SFI förrän de fått uppehållstillstånd, dvs efter tio passiva månader.

Språkutbildning och 'sambandsutbildning' behöver komma i gång praktiskt taget omedelbart. Det blir med stor säkerhet billigare i längden att lägga pengar på den sortens utbildning i 'onödan' (för dem som inte får asyl) än att skada människors tro på sin egen förmåga att ta hand om sig genom dagens passiva väntan, en väntan som dessutom vänjer alldeles för många vid att leva på bidrag.

Detta skulle ge flera vinster:

- Flyktingen skulle få en mindre destruktiv väntan
- Det skulle skapa bättre etablerings-förutsättningar för dem som får uppehållstillstånd.
- Det skulle ge en grundutbildning i demokrati till de människor som tvingas återvända.

Hur skulle en sådan utbildning kunna utformas?

Man bör också överväga att koppla ett aktivt deltagande i utbildningen till det ekonomiska stödets storlek, exempelvis genom sänkt ekonomiskt stöd om flyktingen inte deltar i utbildningen – och en bonus när en kurs genomförts med godkänt resultat. Utbildningen behöver ske på halvtid eller mer och delas upp i relativt korta avsnitt, så att deltagarna kan gå in på rätt nivå och med mål som ligger tillräckligt nära i tid. Ett sådant avsnitt skulle exempelvis kunna omfatta upp till sex veckor för personer utan gymnasiekompetens, 12 veckor för dem med gymnasiekompetens och en termin för dem med postgymnasial utbildning. En sådan uppdelning skulle även underlätta en matchning med individens förutsättningar.

Hur skulle en sådan verksamhet kunna organiseras?

Vi ställs inför ett annat sorts problem när det gäller analfabeter, inte sällan kvinnor som har tagit hand om ett hem. Räcker det med ekonomiska incitament? Vilka alternativ finns? Och om de inte vill?

Vilka kunskaper finns, i Sverige och i andra länder som ställts inför samma problem?

Vi behöver öppna dörrarna till **arbetsmarknaden**, så att även lågutbildade får en chans, och arbetsgivarna behöver vara trygga i att regelverket är stabilt. Här behöver vi granska och utvärdera den här sortens möjligheter:

C

Det finns naturligtvis en oändlig mängd andra tänkbara förändringar som behöver identifieras och utvärderas.

Och så var det **bostadsmarknaden**:

Även här står flyktingen inför stängda dörrar i form av en omfattande bostadsbrist, kopplad till svårigheten att som arbetslös kunna teckna hyresavtal.

På kort sikt är bostadsbristen ett faktum. Det handlar alltså om att Sverige behöver utnyttja de befintliga bostäderna bättre.

Det behöver bli billigare att flytta till ett mindre boende (flyttskatten!) för att få i gång flyttningskedjor i långt större skala.

Vad vet vi om effekterna av att aktivera fler och snabbare flyttkedjor?

Det behöver bli mera lönsamt att hyra ut lägenheter och enstaka rum i andra hand.

Vilka erfarenheter har vi vunnit av redan genomförda förändringar? Kan vi bygga vidare på dessa erfarenheter?

Det behöver bli lockande att bygga om hus som används för andra ändamål till bostäder. Skulle en fastighetsägare som gör just detta exempelvis kunna ges en ekonomisk 'uppmuntran' till sådana ombyggnader?

Vilka erfarenheter finns i andra länder?

Även här är listan på möjligheter oändlig.

Vad innebär då detta för vad du och jag gör här och nu?

Vi behöver alla ta ställning till frågor som: "*Är det så här jag vill att Sverige ska behandla människor som sökt skydd hos oss?*" Migrationsverkets mottagningsprocess? Etableringsprocessen? Jobb och bostad? Hur vill jag att de här människorna ska 'landa' i Sverige?

Första steget är att korrigera/komplettera den här bilden.

Inom vilka andra områden kan Akademin tillföra mer kunskap kring den centrala frågan om de utsatta områdena?

När jag läste de här frågorna insåg jag att de kan utgöra rubriker kring en antologi kring de utsatts områdena.

Håller ni med? Hur ska vi komma vidare med den tanken?

Ordet är fritt!

- "Fristående fakta"
Har det alltid varit så, eller är detta ett arv efter Olof Palmes starka betoning av ideologiernas centrala roll?
- Hur kan Akademin bidra till att klarlägga fakta kring de olika politiska beslut som lett oss fram till där vi står i dag?
- Kulturskillnader
Hur ska dessa olikheter förmedlas till både flyktingar och 'gamm-svenskar'?
- Medarbetare i asylprocessen
Hur ska en sådan relation kunna etableras?
- Utbildning
Hur skulle en sådan utbildning kunna utformas och organiseras?
- Analfabeter
Vilka kunskaper finns, i Sverige och i andra länder som ställts inför samma problem?
- Arbetsmarknaden
Sänka arbetskraftskostnaderna för flyktingar?
Erfarenheter av lärlingssystem?
Samhall även för flyktingar?
Enkla, lättstartade företag?
- Flyttkedjor
Vad vet vi om effekterna av att aktivera fler och snabbare flyttkedjor?
- Bygga om till bostäder
Vilka erfarenheter har vi vunnit av redan genomförda förändringar?